

ES

To skeptiske argument. (For den spesielt interesserte)

Spørsmål fra noen studenter har ført til at jeg nedenfor skisserer to skeptiske argument.

Skeptisisme som en gjennomtenkt filosofisk holdning ble først utviklet etter Aristoteles' død. (En sofist som Gorgias er å anse som en forløper til denne skeptisismen.) Skeptikerne¹ lanserte en rekke argument til støtte for sine syn. De mest berømte er Agrippas trilemma og det beslektede kriterieproblemet

Agrippas trilemma kan formuleres slik:

Skal noe (x) utgjøre viten, må det være begrunna. [Jf. den klassiske (og platonske) definisjonen av viten «som sann velgrunna tro (oppfatning)»]. Men enhver begrunnelse av x, vil måtte ende opp i ett av de tre følgende horna:

- (i) en uendelig regress
- (ii) en avbrytelse av begrunnelsesprosessen på et vilkårlig punkt, eller
- (iii) det som skulle begrunnes forutsettes på et eller annet punkt i begrunnelsesprosessen.

Men ingen av disse alternativa holdbare.

Kriterieproblemet kan formuleres slik:

(1) Skal vi være i stand til å etablere et eksempel på sikker kunnskap, må vi først vite hva kriteriet på sikker kunnskap er.

(2) Skal vi vite hva kriteriet på sikker kunnskap er, må vi først vite at kriteriets eksemplifiseringer uttrykker sikker kunnskap.

Nå synes både (1) og (2) å være plausible. Men gitt både (1) og (2), synes vi å havne i en uunngåelig sirkel. Skal vi fastslå om det partikulære er sant, må vi først ha viten om det generelle (kriteriet), og skal vi ha viten om det generelle (kriteriet), må vi først ha viten om det partikulære.

Det skal vel ikke så mye refleksjon til for å forstå at disse argumenta med rette eller urette har blitt brukt til å kritisere f.eks. de aristoteliske "prinsippa" og det første filosofiske prinsippet i Descartes' filosofi (dvs. "cogito, ergo sum"). Det store skeptisismespørsmålet i denne sammenheng er om en universell skeptiker kan bruke de nevnte argumenta uten å forutsette at han/hun har (sikker) viten om at de er holdbare. Dette spørsmålet kan sies å utgjøre en variant av standardinnvendinga mot universell skeptisisme; at den er sjølmotsigende (sjølrefererende inkonsistent), at skeptikeren (i realiteten) må gjøre unntak for sin egen tese. Dersom f.eks. den universelle skeptisismen uttrykkes som «vi kan ikke oppnå sikker viten om noe som helst», vil innvendinga gå på at skeptikeren må innrømme at han/hun har sikker viten om at vi ikke kan oppnå sikker viten. Om universell skeptisisme (formulert på presis og rett måte) virkelig er en sjølmotsigende posisjon eller holdning, hersker det imidlertid ingen enighet om.

---

¹ De mest berømte er Pyrrhon (ca. 360-270), Arkesilaos (ca. 315-240), Karneades (ca. 213-128) og Sextus Empiricus (ca. 200 e. Kr). Sistnevntes *Pyrrhonske utkast* og *Mot matematikerne* er ansett som de viktigste kildene til antikkens skeptisisme.